

Commissie van Toezicht

bij het Justitieel Complex Zaanstad

Jaarverslag 2020

ex artikel 19 van de Penitentiaire maatregel



© EGM Architecten

Inhoudsopgave

Voorwoord van de voorzitter	3
1. Commissie van Toezicht	5
2. Cijfers	6
3. Algemeen	7
4. Activiteiten in het kader van de toezichhoudende taak.....	9
5. Activiteiten in het kader van de bemiddelende taak	11
6. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak.....	13
7. Slotoverweging.....	16
Bijlagen	17

Voorwoord van de voorzitter

Het zal niet verbazen dat op deze plek, terugblikkend op het jaar 2020, de meeste aandacht uitgaat naar Corona en de gevolgen daarvan op het leven en werken binnen de muren van Justitieel Complex Zaanstad en daarmee op het werk van diens Commissie van Toezicht. De noodzaak om het risico op verspreiding van het virus binnen de inrichting zo klein mogelijk te houden, heeft ertoe geleid dat er sinds maart 2020 vele, langdurige en vooral ook ingrijpende beperkingen zijn opgelegd aan de justitiabelen en de dagelijkse gang van zaken binnen de inrichting. Uitval van personeel vanwege ziekte of verplichte quarantaine, beperking van bezoek, inperking van programmaonderdelen, vertraging of zelfs stilstand in de uitvoering van penitentiaire programma's etc. etc. Het had en heeft een enorme impact op de levens van de honderden justitiabelen in Justitieel Complex Zaanstad.

Ook het werk van de maandcommissarissen kreeg daardoor een andere invulling: nadat eerst was besloten om met een vaste maco per cluster te gaan werken (zodat de interne bewegingen tot een minimum beperkt zouden worden) werd allengs duidelijk dat het ter voorkoming van risico's op virusoverdracht verstandiger was om helemaal af te zien van het afleggen van bezoek aan de inrichting.

Dit is natuurlijk niet wat je als Commissie van Toezicht wilt. En al helemaal niet in een situatie waarin het juist van groot belang is om op de hoogte te blijven van wat er binnen speelt. We moesten het er mee doen. De maandcommissarissen hielden telefonisch of via video-bellen contact met de justitiabelen. Klachten werden op afstand bemiddeld. Het welwillende personeel van JCZ vormde bij het leggen van de virtuele contacten steeds een onmisbare schakel.

Gelukkig kunnen we zeggen dat deze situatie ook een paar positieve inzichten heeft opgeleverd.

Zo werd er door de maco's nadrukkelijker dan voorheen samenwerking en afstemming gezocht met de afdelingshoofden. Dit werd zowel door de maco's als door de afdelingshoofden als positief ervaren, omdat de laatsten duidelijk meer betrokken raakten bij het reilen en zeilen op de afdeling. Problemen werden veelal voortvarend opgepakt en opgelost zodat betrokkenheid van de maco soms zelfs helemaal niet meer nodig was.

Ook het werk van de beklagrechters van JCZ vond doorgang. Een zoektocht naar de beste manier om digitaal zitting te houden - waarbij de digitaal vaardige secretarissen van de Commissie van Toezicht van onschatbare waarde waren - leverde uiteindelijk een aanvaardbare werkwijze op. En hoewel het voor het afdoen van klachten altijd prettiger is dat partijen "live" bij de zitting aanwezig zijn, hebben we in Zaanstad met ieders inzet en flexibiliteit (ook van de directie en de medewerkers) een werkwijze ontwikkeld waardoor ook de beklagrechters in 2020 hun werk "gewoon" hebben kunnen doen.

Zijn er dan naast bovenstaande pandemie-gerelateerde onderwerpen, nog andere issues die een plek in dit voorwoord verdienen? Moet het nog gaan over de brievenbussen met daarin de klachten van justitiabelen, die helaas ook weer in dit verslagjaar veel te vaak niet tijdig werden geleegd?

Of moet het nog gaan over de hoofdbreken die de z.g. Veegwet (van kracht geworden op 1 januari 2021) ons bezorgt omdat niet helder is wat de invoering van de "grief" naast de aloude "klacht" vermag?

Ik denk het niet. Laat ik besluiten met een woord van dank aan de directie van JCZ voor de goede samenwerking en de open lijnen in Corona-jaar 2020.

De Commissie van Toezicht van JCZ doet van haar bevindingen verslag in het voor u liggende jaaroverzicht.

Maria van de Schepop
voorzitter

1. Commissie van Toezicht

Commissie van Toezicht

De Commissie bestond aan het begin van het verslagjaar uit 15 leden. Conform artikel 11, derde lid, van de Penitentiaire maatregel (Pm) streeft de Commissie ernaar zoveel mogelijk een afspiegeling te vormen van de samenleving en daarom is de Commissie zo breed mogelijk samengesteld. De Commissie bestond in 2020 in ieder geval uit een met rechtspraak belast lid van de rechterlijke macht, een advocaat, een psychiater, een medicus en een maatschappelijk werker.

De Commissie werd gedurende het verslagjaar bijgestaan door twee secretarissen: mevrouw mr. S.A. Samura (benoemd per 1 mei 2018) en mevrouw mr. L.S. Rietdijk (benoemd per 1 mei 2019). Beiden zijn als juridisch medewerker verbonden aan de rechtbank Noord-Holland, locatie Alkmaar.

De Commissie werd gedurende het verslagjaar administratief ondersteund door drie administratief medewerkers: mevrouw N.M. Hage-de Gast, mevrouw P.C. Rozenbroek en mevrouw A. Jongman. Allen zijn verbonden aan de rechtbank Noord-Holland, locatie Alkmaar.

Samenstelling

In 2020 hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van de Commissie.

Op 31 december 2020 was de samenstelling van de Commissie als volgt:

Voorzitter: mr. drs. M.C.C. van de Schepop, benoemd per 5 juli 2016.

Leden, te weten:

- Dhr. J.B.M. Scheerder, benoemd per 1 juni 2016,
- Dhr. drs. G.J. Hoogenkamp, benoemd per 1 juni 2016,
- Mw. drs. M. Müller, benoemd per 1 juni 2016,
- Dhr. drs. L.M. Dijkman, benoemd per 5 juli 2016,
- Mw. mr. D.J. Klock, benoemd per 5 juli 2016,
- Mw. mr. C.L. Verhoeven, 5 juli 2016,
- Mw. drs. C. Verwoerd, benoemd per 5 juli 2016,
- Mw. J.M. Boven-Ebskamp, benoemd per 5 juli 2016,
- Mw. drs. B.S.G. van der Werf, benoemd per 5 juli 2016,
- Dhr. J.W. Vegter, benoemd per 17 maart 2017,
- Dhr. mr. A.L. Diender, benoemd per 15 maart 2018,
- Mw. mr. M.J.C. Mossel, benoemd per 15 april 2019,
- Dhr. mr. S. Rozemeijer, benoemd per 15 april 2019,
- Dhr. drs. E. Fletterman, benoemd per 1 mei 2019.

2. Cijfers

Inrichting

Het J.C. Zaanstad is op 1 juni 2016 geopend en biedt plaats aan meer dan 1000 justitiabelen, waaronder ook gedetineerde psychiatrische patiënten. Voor hen is er speciale zorg in een inpandige kliniek: het Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC).¹ Het PPC biedt plaats aan 124 patiënten. Het J.C. Zaanstad omvat een Huis van Bewaring voor voorlopig gehechten en een Gevangenis voor veroordeelden. Een beperkt aantal plaatsen is beschikbaar op de Extra Zorg Voorziening (EZV) en de luwte afdelingen. Per 11 december 2018 is tevens een deel van het complex in gebruik genomen als Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD).

Het J.C. Zaanstad is onderverdeeld in vier clusters, genoemd naar de vier windrichtingen. Vrijwel alle cellen in het J.C. Zaanstad zijn uitgevoerd als meerpersoonscel, met uitzondering van de cellen in het PPC, de EZV en de luwte afdelingen.

Na de uitbraak van het coronavirus zijn er inkomstenafdelingen geopend in het cluster West, waar nieuwe inkomsten een bepaalde periode (eerst 14 dagen, later 8 dagen) in quarantaine verbleven vóórdat zij op een reguliere afdeling werden geplaatst.

Ook gedetineerden die positief werden getest op het coronavirus, dan wel gedetineerden die weigerden om een coronatest af te nemen, verbleven voor een bepaalde periode op deze inkomstenafdelingen.

Aantal bezette detentieplaatsen in 2020

Op 31 december 2020 zijn alle afdelingen van het J.C. Zaanstad bezet met in totaal 771 justitiabelen. In onderstaande tabel is te zien hoe die justitiabelen waren verdeeld over de verschillende regimes van het J.C. Zaanstad.

<u>Regime</u>	<u>Aantal</u>
Huis van Bewaring	264 justitiabelen
Extra Zorg Voorziening (EZV)	48 justitiabelen
Gevangenis	299 justitiabelen
Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD)	44 justitiabelen
In stand te houden capaciteit	2 justitiabelen
Penitentiair Psychiatrisch Centrum	113 justitiabelen
Reservecapaciteit	1 justitiabele

Aantal medische klachten:

In 2020 zijn er op het secretariaat 188 klachten ontvangen die zijn ingeboekt met het onderwerp ‘Verzorging (medische)’.

60 klachten waren van organisatorische aard en zijn door de Commissie zelf afgehandeld.

128 klachten waren medisch-inhoudelijk en zijn, conform geldende regelgeving, doorgezonden naar het Hoofd van de Medische Dienst.

¹ Zie de website: <https://www.dji.nl/locaties/penitentiaire-inrichtingen/justitieel-complex-zaanstad/index.aspx>.

3. Algemeen

Vergaderingen

De Commissie heeft in 2020 twaalf keer vergaderd. De vergaderingen vonden op iedere vierde donderdag van de maand plaats in de inrichting. De vergaderingen werden bijgewoond door een directielid en – zoveel als mogelijk – een juridisch medewerker van het J.C. Zaanstad. De vergaderingen werden gehouden aan de hand van een vast aantal agendapunten, waaronder de verslagen van de maandcommissarissen, de dwangbehandelingen, de bespreking van de ingekomen stukken en de mededelingen van de directie. Conform artikel 16, derde lid, van de Pm vond voorafgaand aan iedere vergadering een overleg plaats buiten de aanwezigheid van de directie (de zogeheten ‘voorvergadering’). In de voorvergadering worden (onder meer) de verslagen van de maandcommissarissen voorbesproken en wordt bekeken of een rode lijn in het maandcommissariaat van de afgelopen maand valt te ontdekken. Op die wijze kan het overleg met de directie doelgerichter plaatsvinden.

Vergaderingen tijdens de coronacrisis

Wegens de maatregelen rondom de coronacrisis zijn de vergaderingen van de Commissie vanaf maart 2020 – met uitzondering van de maanden juni t/m september – digitaal georganiseerd via Skype for Business.

Samenwerking met de directie

Per oktober 2018 is de heer Obe Veldman vestigingsdirecteur van het J.C. Zaanstad. De heer Veldman heeft in 2020 drie vergaderingen van de Commissie bijgewoond, te weten op 26 maart, 23 april en 27 augustus 2020. De voorzitter van de Commissie heeft regelmatig contact en overleg met de heer Veldman. De relevante onderdelen uit dit overleg worden in de eerstvolgende (voor)vergadering met de leden besproken.

Vorig verslagjaar bestond bij de leden nog een enkele keer het gevoel niet tijdig en volledig geïnformeerd te zijn over noemenswaardige gebeurtenissen in het J.C. Zaanstad.

In 2020 is de voorzitter van de Commissie (zeer) regelmatig op de hoogte gesteld van incidenten in de inrichting en de actuele ontwikkelingen rondom de coronacrisis. De laatstgenoemde meldingen zagen met name op het invoeren van (nieuwe) maatregelen ter voorkoming van (verdere) verspreiding van het coronavirus in de inrichting en de gevolgen daarvan voor de gedetineerden, alsmede de stand van zaken met betrekking tot geconstateerde besmettingen in de inrichting.

Vanaf medio 2019 wordt ieder cluster in het J.C. Zaanstad aangestuurd door een eigen plaatsvervangend vestigingsdirecteur en drie tot vier afdelingshoofden. Het directielid handelt alle rapporten binnen zijn cluster af en zit de vrijhedencommissie van zijn cluster voor. Deze directere aansturing per cluster lijkt de betrokkenheid van de leiding bij hetgeen op de ‘eigen’ werkvloer gebeurt, te vergroten.

Per 1 juli 2019 zijn ook de beklagzittingen naar cluster ingedeeld. De klachtenregistratie is hierop aangepast. De volgende kenmerken worden gebruikt: ZN (Noord), ZO (Oost), ZZ (Zuid) en ZW (West). De registratie voor het PPC is ongewijzigd: daarvoor worden nog steeds de kenmerken JA (Appel), JB (Berk) en JC (Ceder) gebruikt.

Bij de beklagzittingen is de clusterdirecteur en – zoveel als mogelijk – een juridisch medewerker van het J.C. Zaanstad aanwezig. Door de indeling naar cluster voert (in de meeste gevallen) de directeur die de bestreden beslissing heeft genomen het verweer, hetgeen de kwaliteit daarvan ten goede komt.

Voorlichting en deskundigheidsbevordering

- Op 24 september 2020 was Martijn Baar, Hoofd Arbeid, aanwezig bij de vergadering van de Commissie om een nadere uitleg te geven over de ontwikkelingen op de arbeid, meer specifiek over het (stopzetten van het) project ‘*Future Builders*’.
- Op 22 oktober 2020 was Hellen Zwanenburg, Hoofd Detentie & Re-integratie, aanwezig bij de vergadering van de Commissie om toelichting te geven op de nieuwe Wet Straffen en Beschermen en de wijzigingen inzake het systeem van promoveren en degraderen.
- Op 26 november 2020 was Simone Beijert, Projectleider Top 600, aanwezig bij de vergadering van de Commissie om een nadere uitleg te geven over de specifieke aanpak van en de methodiek rondom de doelgroep ‘Top 600’.

Overleg met de directie

- Op 5 februari 2020 heeft een overleg plaatsgevonden tussen een afvaardiging van de beklagrechters, een directielid en het Hoofd Algemene Zaken van het J.C. Zaanstad. Tijdens dit overleg is onder meer gesproken over de praktijk dat gedetineerden soms afstand doen van het recht om te worden gehoord door de directeur, het dateren van strafbeschikkingen in verband met (eventuele) terugwerkende kracht van de opgelegde straf en het telefonisch horen van gedetineerden door de directeur.

Digitaal werken

In 2018 heeft landelijk de uitrol van het project ‘Ondersteuning voor Veilig en Digitaal werken CvT’ plaatsgevonden, waarbij het werken met de Elektronische Samenwerkingsfunctionaliteit (hierna: de Samenwerkruimte) centraal staat. Het doel van het veilig en digitaal werken is het minimaliseren van de kans op datalekken. De Samenwerkruimte is een extra beveiligde digitale omgeving van het Rijk, waar de leden informatie en documenten kunnen delen, inzien en bewerken. In 2018 is het werken met de Samenwerkruimte stapsgewijs geïntroduceerd. Sinds 2019 werkt de Commissie geheel volgens de werkwijze van het Veilig en Digitaal werken CvT.

Achter de detectiepoortjes is een afsluitbare kast met stopcontacten geplaatst, waarin mobiele WiFi (MiFi)-routers zijn opgeborgen. De sleutels van de kast zitten aan de sleutelbos in de sleutelkuisjes die door de maandcommissaris kunnen worden geopend. De maandcommissaris heeft via de MiFi-router toegang tot het internet en kan derhalve tijdens de bezoeken aan de gedetineerden gebruik maken van de Samenwerkruimte.

Tijdens het afgelopen verslagjaar is het nog niet gelukt om alle leden van de Commissie te voorzien van een (werkend) DJI-mailadres, waarmee middels een beveiligde verbinding (via het intranet) kan worden gemaïld met medewerkers van DJI (bijvoorbeeld afdelingshoofden) en het secretariaat.

4. Activiteiten in het kader van de toezichhoudende taak

Tijdens de maandelijkse vergaderingen van de Commissie staat onder andere de toezichhoudende taak centraal. Met de directie wordt gesproken over actuele aangelegenheden en wordt nagedacht over hoe klachten opgepakt of voorkomen kunnen worden. Ook is steeds aandacht voor zaken die naar de mening van de Commissie nadrukkelijk verbetering behoeven. De Commissie heeft gedurende het jaar aandacht gevraagd voor de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de afdelingshoofden en de mentoren voor de gedetineerden.

Contrabande

Vorig verslagjaar was een terugkerend onderwerp van gesprek de hoeveelheid contrabande die wordt aangetroffen in de inrichting. De aanwezigheid van met name smartphones en drugs is – net als in andere penitentiaire inrichtingen – een groot probleem in het J.C. Zaanstad. Omdat (regulier) bezoek voor langere tijd niet werd toegestaan in verband met het risico van verspreiding van het coronavirus in de inrichting, was die route voor het binnensmokkelen van contrabande gedurende die periodes afgesloten. Bij gevolg werd een toename gezien van het aantal pogingen om contrabande binnen de inrichting te brengen door deze over de muur te gooien, de zogeheten ‘luchtpost’. Met zekere regelmaat moesten lucht- en sportmomenten worden afgebroken, omdat er pakketjes over de muur werden gegooid. Ook is er veelvuldig geprobeerd om contrabande binnen te smokkelen bij de invoer van kledingstukken. Bij het BAD (Binnenkomst Afdeling Delinquenten) zijn regelmatig narcoticahonden ingezet om de invoer (extra) te controleren en contrabande te onderscheppen.

Casemanagers

Tijdens de laatste maanden van vorig verslagjaar is door gedetineerden veelvuldig geklaagd over het functioneren van de casemanagers. Uit de klachten kwam naar voren dat gedetineerden meenden vertraging in hun detentiefasering te hebben opgelopen doordat a) zij geen casemanager (meer) hadden, b) hun casemanager onbereikbaar was of c) hun casemanager niets voor hen deed.

Tijdens de eerste maanden van 2020 heeft de Commissie nogmaals haar zorgen geuit over het personeelstekort onder de casemanagers en de (mogelijke) gevolgen daarvan voor de (resocialisatie van de) gedetineerden. Die zorgen werden door de directie gedeeld en tevens werd verzekerd dat er hard aan zal worden gewerkt om de (eventueel ontstane) achterstanden in te halen.

Na de uitbraak van het coronavirus medio maart 2020 werd het verlof en de detentiefasering van gedetineerden tijdelijk stopgezet, waardoor de druk op de casemanagers werd verlicht.

In 2020 zijn er – wellicht mede door voornoemde ontwikkelingen – niet uitzonderlijk veel klachten binnengekomen over het functioneren van de casemanagers.

Beschikkingen ordemaatregel en strafcelplaatsing

Conform artikel 24, zesde lid, van de Pbw en artikel 55, tweede lid, van de Pbw worden de beschikkingen van plaatsingen in afzondering op grond van een ordemaatregel en strafcelplaatsingen ter kennisgeving aan de voorzitter gezonden. De maandcommissaris kan – indien dit noodzakelijk wordt geacht – een bezoek aan de isoleercellen brengen om de gedetineerden te spreken die op dat moment in een isoleercel verblijven. Door de coronamaatregelen kon aan deze toezichttaak echter onvoldoende gevolg worden gegeven.

De Commissie heeft regelmatig nadere vragen gesteld over de wijze van uitreiking en ondertekening van de beschikkingen en ook heeft zij om verduidelijking gevraagd ten aanzien van de grondslag tot oplegging van een ordemaatregel of straf. Tijdens de vergaderingen is

aandacht besteed aan die plaatsingen in isolatie die bij de Commissie in het bijzonder vragen of zorgen opwekken.

Dwangbehandelingen

In de Commissie is een vast aantal (meer gespecialiseerde) leden belast met het bezoeken van de justitiabelen ten aanzien van wie door de directeur een voorgenomen besluit tot a-dwangbehandeling is genomen. Uiterlijk drie dagen voordat de dwangbehandeling zal worden ingezet, wordt de Commissie op de hoogte gesteld van het voorgenomen besluit van de directeur. De maandcommissaris bezoekt vervolgens onverwijld de patiënt aan wie de dwangbehandeling is aangezegd. Ook na de uitbraak van het coronavirus hebben de gesprekken – zoveel als mogelijk – in persoon plaatsgevonden, met inachtneming van de geldende richtlijnen. De maandcommissaris legt tijdens dat bezoek uit wat zijn/haar rol is en wijst de patiënt op zijn rechten, waaronder de mogelijkheid tot het aanvragen van schorsing of het instellen van beroep bij de RSJ. De maandcommissaris treedt niet in de beoordeling van de gestelde diagnose noch in de noodzaak van de a-dwangbehandeling, maar beoordeelt wel of de juiste procedure is gevolgd. Daartoe worden door de directeur onderliggende stukken verstrekt, zoals het uittreksel behandelplan. De betreffende maandcommissaris maakt van zijn/haar bezoek onmiddellijk een verslag op en brengt dat ter kennis van de directeur en de voorzitter van de Commissie. Het secretariaat deelt het verslag met de overige Commissieleden.

De ervaring van de Commissie is dat zorgvuldig met het toepassen van dwangbehandelingen wordt omgegaan. De procedure rondom de dwangbehandeling wordt in de regel correct doorlopen. Een enkele keer is de Commissie te laat op de hoogte gesteld van een voorgenomen besluit tot a-dwangbehandeling. Een te late melding leidt ertoe dat er voor de maandcommissaris minder tijd resteert om een patiënt te kunnen bezoeken voordat de dwangbehandeling plaatsvindt.

<u>Dwangbehandelingen</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
a-dwang	36	15	34	12
verlenging a-dwang	8	14	14	3
b-dwang	23	17	17	18
Gedwongen geneeskundige behandeling (art. 32 Pbw)	3	6	1	4
Totaal	70	52	66	37

In het verslagjaar zijn in totaal 70 dwangbehandelingen ingezet, waarvan 36 a-dwangbehandelingen en 23 b-dwangbehandelingen. Enkele patiënten hebben (meerdere opvolgende) verlengingen van de a-dwangbehandeling ondergaan. In enkele gevallen zijn besluiten tot verlenging dwangbehandeling aan de beklagrechtter voorgelegd en getoetst.

5. Activiteiten in het kader van de bemiddelende taak

In 2020 zijn in totaal 2268 klachten bij het secretariaat van de Commissie binnengekomen. Een punt van zorg blijft de omvang van het aantal klachten en de wijze waarop deze bij de Commissie terechtkwamen. De maandcommissarissen werden tijdens hun bezoeken aan de inrichting regelmatig door gedetineerden aangesproken die vragen hadden over de stand van zaken van hun klacht. Daarbij is gebleken dat niet alle klachten het secretariaat hebben bereikt. Ook heeft de Commissie wederom haar zorgen geuit omtrent de problemen met het legen van de brievenbussen. Vanaf het jaar 2019 hanteert de inrichting daarvoor een nieuwe werkwijze. De ‘oude’ brievenbussen zijn weggehaald en daarvoor in de plaats is er één brievenbus per werkvloer geplaatst. De brievenbus staat op het vlak en is toegankelijk voor de gedetineerden. De brievenbus wordt normaliter tweemaal per week geleegd door het personeel van de inrichting. In de loop van het jaar is echter gebleken dat het legen van de brievenbussen nog altijd niet vlekkeloos verloopt en dat klachten als gevolg daarvan (veel) later zijn opgestuurd naar het secretariaat van de Commissie. Afsproken is dat het direct aan de afdeling Juridische Zaken wordt gemeld als er klachten inkomen van (veel) oudere datum. Op die meldingen reageert men (veelal) adequaat.

Algemene werkwijze Commissie van Toezicht

Negen leden van de Commissie traden op als maandcommissaris. Normaliter deden zij dit volgens een rooster per koppel van twee, gedurende een periode van twee weken. In onderling overleg bezochten zij samen de inrichting of verdeelden zij de klachten.

De maandcommissaris probeert in het merendeel van de ingekomen klachten te bemiddelen, alvorens de klacht wordt doorgezonden aan de beklagcommissie. Dit betekent dat veel klachten langs de maandcommissaris gaan. Uitzondering zijn die klachten waar expliciet op is aangegeven dat een bezoek door de maandcommissaris niet gewenst is of waarvan door het secretariaat wordt ingeschat dat een bemiddelingspoging geen kans van slagen heeft. Klachten die zijn ingediend door een advocaat worden direct doorgezonden naar de directie met het verzoek om inlichtingen te verstrekken. De maandcommissaris probeert door tussenkomst van de mentor of het afdelingshoofd klachten opgelost te krijgen.

Naast het bespreken van ingediende klachten, spreekt de maandcommissaris ook met de gedetineerden die hiertoe een verzoekbriefje (het zogeheten ‘spreekbriefje’) hebben ingediend. Tevens kan de maandcommissaris bij zijn/haar bezoek aan de inrichting spreken met de gedetineerden die zijn ingesloten in een afzonderingscel.

Maandcommissariaat tijdens de coronacrisis

In lijn met de ‘Handreiking Commissie van Toezicht in Corona tijdperk’ van 16 maart 2020, opgesteld door de Klankbordgroep Commissies van Toezicht, brachten de maandcommissarissen gedurende de eerste maanden na de uitbraak van het coronavirus geen fysieke bezoeken aan de inrichting. In samenspraak met de inrichting werden de klachten die zich daarvoor leenden (met name over praktische zaken, zoals vermissing van goederen, boodschappen etc.) doorgestuurd naar het afdelingshoofd ter interne bemiddeling. Voor de maandcommissaris was het mogelijk om telefonisch contact te hebben met de gedetineerden over een ingediende klacht of spreekbriefje.

Hoewel zowel de maandcommissarissen als de afdelingshoofden in eerste instantie tevreden waren over deze werkwijze, is na evaluatie daarvan besloten om de klachten (weer) rechtstreeks door te sturen naar de maandcommissarissen. De maandcommissarissen hebben vervolgens

voor zichzelf de afweging gemaakt of zij in persoon met de gedetineerden wensten te spreken (en aldus een bezoek brachten aan de inrichting) of dat zij telefonisch de klachten wensten te bespreken met de gedetineerden.

Per 1 juli 2020 is – ter beperking van het besmettingsrisico – aan ieder cluster een vaste maandcommissaris verbonden, die zich tijdens fysieke bezoeken (in principe) uitsluitend in dat compartiment van het gebouw begeeft.

De laatste maanden van het verslagjaar zijn de meeste spreekuren van de maandcommissaris telefonisch gehouden.

In 2019 is meermaals tijdens vergaderingen opgemerkt dat vragen of verzoeken van de maandcommissarissen (erg) laat of zelfs niet door afdelingshoofden worden beantwoord.

In 2020 – en dan met name na de clusterindeling van de maandcommissarissen – is een goede samenwerking ontstaan met de afdelingshoofden.

In 2020 zijn volgens het administratiesysteem in totaal 152 klachten ingetrokken na bemiddeling door de maandcommissaris. In onderstaande tabel is verwerkt hoeveel klachten zijn ingetrokken na bemiddeling in de voorgaande jaren.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Ingetrokken na bemiddeling	152 klachten	217 klachten	196 klachten	291 klachten

6. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak

Werkwijze en werkzaamheden

Normaliter wordt iedere week op woensdagmiddag en twee keer per maand op maandagochtend een beklagzitting georganiseerd in het J.C. Zaanstad, waarvan (minstens) twee keer per maand een meervoudige zitting.

Als voorzitter treden afwisselend een vijftal leden op, die in het dagelijks leven werkzaam zijn als advocaat, rechter of in een juridisch beroep. Per toerbeurt zijn de overige leden aanwezig geweest bij de meervoudige zittingen. Telkens is bijstand verleend door een secretaris, die voorafgaand aan de zitting een voorbereiding van de te behandelen klachten stuurde naar de alleensprekende beklagrechter of de beklagcommissie.

Beklagzittingen tijdens de coronacrisis

In lijn met de ‘Handreiking Commissie van Toezicht in Corona tijdperk’ van 16 maart 2020, zijn de beklagzittingen gedurende de eerste maanden na de uitbraak van het coronavirus tijdelijk stilgelegd. Er is op ingezet om de behandeling van klaagschriften zo min mogelijk uit te stellen. In het geval een klager werd bijgestaan door een advocaat, is het voorstel gedaan om de klaagschriften schriftelijk (d.w.z. middels een extra schriftelijke ronde) af te doen.

Per 20 mei 2020 worden de beklagzittingen digitaal georganiseerd via Skype for Business. In eerste instantie zijn de beklagzittingen uitsluitend enkelvoudig gedaan vanwege de ervaren beperkingen van de digitale werkwijze. Inmiddels is het echter ook mogelijk gebleken om de beklagzittingen meervoudig te organiseren.

Vorig verslagjaar heeft de Commissie meermaals aandacht gevraagd voor de problemen rondom het (tijdig) opstarten van de beklagzittingen en de tijdige aanvoer van de gedetineerden. De organisatie rondom de digitale beklagzittingen verloopt echter uitstekend.

In 2020 is waar mogelijk mondeling uitspraak gedaan. Bij een mondelinge uitspraak wordt ter zitting een formulier aan klager uitgereikt, waarop de aan hem medegedeelde uitspraak is aangekruist en waarop tevens staat vermeld hoe en binnen welke termijn hij in beroep kan gaan bij de RSJ. Het formulier wordt ter zitting in drievoud ingevuld en uitgereikt aan klager, de directie en de secretaris. Tijdens de digitale beklagzittingen is de kennisgeving van de mondelinge uitspraak digitaal opgemaakt en vervolgens via de mail verstuurd aan het secretariaat van het J.C. Zaanstad, met het verzoek om de uitspraak uit te reiken aan de klager. Conform artikel 67, vijfde lid, van de Pbw wordt de mondelinge uitspraak aangetekend op het klaagschrift.

In de overige gevallen is na de beklagzitting – zo spoedig mogelijk – een schriftelijke uitspraak geschreven met daarin de beslissing op de klacht. Tevens staat in de uitspraak vermeld hoe en binnen welke termijn de klager in beroep kan gaan bij de RSJ.

Op 22 oktober 2020 heeft een digitaal ‘beklagrechtsoverleg’ plaatsgevonden, waarbij de voorzitter, de beklagrechters en het secretariaat aanwezig waren. Tijdens dit overleg is onder meer gesproken over de zittingsplanning, de wenselijkheid van interne toetsingskaders en de mogelijkheid tot het declareren van buiten zitting-uitspraken.

Incidenteel is per e-mail een bepaald onderwerp bediscussieerd. De secretarissen dragen vanuit hun rol bij aan het borgen van de rechtseenheid van de uitspraken van de beklagrechters.

Aantal beklagzittingen

In de eerste helft van 2020 zijn 34 beklagzittingen gepland, waarvan negen zittingen zijn komen te vervallen als gevolg van de uitbraak van het coronavirus.

In de tweede helft van 2020 zijn er 33 beklagzittingen gepland, waarvan twee zittingen zijn komen te vervallen.

Overzicht ingekomen klachten

In 2020 zijn 2268 klachten binnengekomen. Dit betekent dat de instroom is gedaald ten opzichte van vorig jaar (2762 klachten). De tien onderwerpen waarover in 2020 het meest is geklaagd, zijn verwerkt in onderstaande tabel.

Onderwerp	2020	2019	2018	2017
1. Bejegening	217 klachten	263 klachten	263 klachten	169 klachten
2. Disciplinaire straf	205 klachten	376 klachten	267 klachten	125 klachten
3. Persoonlijke voorwerpen	188 klachten	221 klachten	159 klachten	132 klachten
4. Verzorging (diversen)	128 klachten	133 klachten	136 klachten	199 klachten
5. Behandeling	106 klachten	39 klachten	5 klachten	18 klachten
6. Regime	96 klachten	166 klachten	186 klachten	162 klachten
7. Informatie/procedure	94 klachten	57 klachten	67 klachten	40 klachten
8. Activiteiten (sport)	77 klachten	26 klachten	38 klachten	33 klachten
9. Contact buitenwereld (bezoek)	66 klachten	164 klachten	107 klachten	71 klachten
10. Contact buitenwereld (bellen)	66 klachten	29 klachten	41 klachten	20 klachten

Over de onderwerpen Bejegening en Disciplinaire straf zijn – net als voorgaande jaren – de meeste klachten ingediend.

De klachten over het onderwerp Behandeling zijn significant toegenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat klachten over de coronacrisis in het algemeen, de beperkende maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het virus in de inrichting en het niet naleven van de coronaregels door het personeel (het dragen van een mondkapje, het bewaren van anderhalve meter afstand) zijn geschaard onder dit onderwerp.

Opvallend is dat de klachten over het onderwerp Bezoek sterk zijn afgenomen. Ook deze ontwikkeling hangt waarschijnlijk samen met de beperkende maatregelen rondom het coronavirus, als gevolg waarvan (regulier) bezoek voor langere tijd niet werd toegestaan. De klachten over het onderwerp Bellen zijn daarentegen verdrievoudigd, hetgeen samen kan hangen met het feit dat de gedetineerden wel in de gelegenheid zijn gesteld om via Skype (beeldbellen) contact te onderhouden met de buitenwereld.

Voor het volledige overzicht van klachten per onderwerp: zie bijlage 1.

Overzicht van de wijze van afdoening

<u>Wijze van afdoening</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Geground	114 klachten	134 klachten	122 klachten	234 klachten
Deels geground	37 klachten	43 klachten	3 klachten	12 klachten
Ongeground	448 klachten	477 klachten	256 klachten	183 klachten
Niet-ontvankelijk	372 klachten	578 klachten	384 klachten	337 klachten
Overgedragen	182 klachten	280 klachten	152 klachten	120 klachten
Ingetrokken na bemiddeling	152 klachten	217 klachten	196 klachten	291 klachten
Ingetrokken ter zitting	11 klachten	48 klachten	61 klachten	21 klachten
Ingetrokken overig	1172 klachten	1326 klachten	667 klachten	280 klachten
Afdoening na rogatoir verzoek	149 klachten	147 klachten	160 klachten	70 klachten
Totale uitstroom	2637 klachten	3250 klachten	2001 klachten	1548 klachten

Werkvoorraad

De werkvoorraad bedroeg aan het begin van het verslagjaar 713 openstaande klachten. Het terugbrengen van de werkvoorraad tot acceptabele proporties had dit verslagjaar wederom zeer hoge prioriteit. De werkvoorraad is teruggebracht naar 344 openstaande klachten.

Voor het volledige overzicht van de werkvoorraden: zie bijlage 2.

Wraking

In het jaar 2020 is geen wrakingsverzoek ingediend.

7. Slotoverweging

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Commissie van Toezicht van 25 februari 2021.

De secretaris,



De voorzitter,



Bijlagen

1. Overzicht soorten klachten per onderwerp

Het volgende overzicht onderscheidt de binnengekomen klachten naar onderwerp.

2020	ZS
Klachten	
Activiteiten (arbeid)	63
Activiteiten (div)	64
Activiteiten (lucht)	60
Activiteiten (sport)	77
Behandeling	106
Bejegening	217
Bewegingsvrijheid	35
Compensatie	4
Contact buitenw (bellen)	66
Contact buitenw (bezoek)	66
Contact buitenw (media)	8
Contact buitenw (post)	34
Controle	43
DBT	28
Disciplinaire straf	205
Dwangbehandeling	6
Eisen Verblijfsruimte	21
Geweld	7
Informatie/procedure	94
ISD (interv + beh)	21
Nog onbekend	23
Ordemaatregel	52
Persoonlijke voorwerpen	188
Regime	96
Rek. cour./zak- en kleedgeld	51
Rogatoir verzoek	170
Schadeverhaal	6
Selectie/overpl. (ext)	35
Selectie/overpl. (int)	23
Toezicht	1
Transport	11
Verlaten inrichting	28
Verzorging (div)	128
Verzorging (godsd., levens.)	25
Verzorging (medische)	188
Verzorging (persoonlijke)	18
Totaal	2,268
Totaal	2,268

2. Managementoverzicht – werkvoorraden

In het volgende overzicht is te zien hoeveel klachten per maand zijn in- en uitgestroomd, waarbij staat vermeld op welke wijze die klachten zijn afgedaan. De totale werkvoorraad staat in de meest rechterkolom weergegeven.

Managementoverzicht per afdeling - werkvoorraden

CvT Bureau Alkmaar - Justitieel Complex Zaanstad <Totaal>

2020	begin voorraad	totaal instroom	instroom klacht	instroom grief	grief naar klacht	Uitstroom														eind voorraad
						totaal uitstroom	uitstroom klacht	uitstroom grief	doorloop tijd	gegrond	ongegrand	deels gegrond	overgedragen	niet oortuigelijk	ingetrokken	ingetrokken na	ingetrokken ter zitting	afboeking na rojalair verzoek	grief afgedaan	
januari	713	251	251	0	0	289	289	0	99	7	42	5	16	76	96	19		28		675
februari	675	213	213	0	0	243	243	0	116	10	43	3	11	34	115	22	3	2		645
maart	645	214	214	0	0	217	217	0	86	7	29	6	17	43	82	14	1	18		642
1e kwartaal	713	678	678	0	0	749	749	0	100	24	114	14	44	153	293	55	4	48		642
april	642	185	185	0	0	265	265	0	98	6	47	5	15	21	153	15	1	2		562
mei	562	224	224	0	0	215	215	0	127	8	41	2	13	16	104	3		28		571
juni	571	122	122	0	0	187	187	0	91	13	37	3	25	9	87	10	1	2		506
2e kwartaal	642	531	531	0	0	667	667	0	105	27	125	10	53	46	344	28	2	32		506
juli	506	207	207	0	0	216	216	0	80	3	50	2	16	31	99	14		1		497
augustus	497	180	180	0	0	183	183	0	103	15	33		13	25	74	13		10		494
september	494	178	178	0	0	277	277	0	82	17	32	2	21	40	116	18		31		395
3e kwartaal	506	565	565	0	0	676	676	0	88	35	115	4	50	96	289	45		42		395
oktober	395	193	193	0	0	152	152	0	67	5	21	5	20	26	57	7	1	10		436
november	436	149	149	0	0	235	235	0	80	16	37	3	6	38	107	10	3	15		350
december	350	152	152	0	0	158	158	0	88	7	36	1	9	13	82	7	1	2		344
4e kwartaal	395	494	494	0	0	545	545	0	78	28	94	9	35	77	246	24	5	27		344
Totaal	713	2268	2268	0	0	2637	2637	0	93	114	448	37	182	372	1172	152	11	149		344